

## **Nr 32.**

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin; given Stockholms slott den 3 januari 1934.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

## **GUSTAF.**

*Per Edvin Sköld.*

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1934.*

### **Närvarande:**

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

I skrivelse den 22 september 1928 har styrelsen för Sveriges biodlares riksförbund hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att en lag angående bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin måtte bli utfärdad samt hos riksdagen äska för lagens tillämpning nödiga anslag. Vid skrivelsen har styrelsen fogat ett förslag till lag i ämnet samt motivering till nämnda förslag. Med skrivelse den 29 september 1928 har styrelsen sedermera inkommit med vissa upplysningar i frågan. Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet har den 11 januari 1929 avgivit infordrat utlåtande i ärendet.

därvid fogats yttrande från föreståndaren för centralanstaltens dåvarande entomologiska avdelning professorn A. Tullgren. Sedan biodlarnas riksförbund därefter i skrivelse den 15 maj 1929 förklarar sig vilja — under förutsättning att en försöksanstalt för biodlingen samt en lag angående smittsamma bisjukdomar bleve verklighet — ställa 15,000 kronor till förfogande för uppförande av en laboratoriebyggnad åt försöksanstalten ifråga, har Kungl. Maj:t den 14 juni 1929 uppdragit åt styrelsen för nämnda centralanstalt att verkställa närmare utredning rörande behovet av ingripande från statens sida i det avseende, varom i riksförbundets skrivelse vore fråga, samt inkomma med förslag till de åtgärder och bestämmelser, som i ämnet eventuellt kunde prövas av behovet påkallade, varjämte styrelsen skulle i samband därmed avgiva yttrande över omförmälda i riksförbundets skrivelse den 15 maj 1929 gjorda erbjudande. Den sålunda begärda utredningen har av centralanstaltens styrelse i skrivelse den 12 november 1929 avlämnats. Vid skrivelsen har styrelsen fogat från professor Tullgren infordrat yttrande. Därefter hava infordrade utlåtanden i ärendet avgivits dels den 18 september 1930 av lantbruksstyrelsen, som därvid överlämnat från samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott samt från ett stort antal styrelser för biodlarföreningar i skilda län inkomna yttranden, och dels den 26 april 1933 av medicinalstyrelsen, som vid sitt yttrande fogat ett av styrelsen upprättat förslag till författning i ämnet. Slutligen har statens växtskyddsanstalt den 21 november 1933 avgivit infordrat utlåtande, därvid fogats dels en omarbetning av medicinalstyrelsens förslag till författning och dels yttranden av professor Tullgren och assistenten vid anstalten fil. lic. O. Ahlberg.

Av handlingarna i ärendet inhämtas bland annat följande.

*Styrelsen för biodlarnas riksförbund* har i sin framställning anfört, att de smittsamma bisjukdomarna utgjorde en av de största svårigheterna, den svenska biodlingen hade att kämpa emot. Biodlarorganisationerna och enskilda biodlares ansträngningar att bekämpa det onda hade visserligen i viss mån kunnat hämma men icke förhindra sjukdomarnas fortskridande utveckling. Detta för biodlingen ogynnsamma förhållande berodde väsentligen därpå, att smittämnenas överförande till av smitta ej angripna bigårdar i hög grad betingades av missförhållanden av sådan art, att de kunde avhjälpas allenast genom en mot dem riktad effektiv lagstiftning.

I förevarande motivering till det av styrelsen för biodlarnas riksförbund framlagda författningsförslaget har i huvudsak upptagits följande.

De smittsamma bisjukdomarna hade under de senare åren inom vårt land nått en så oroväckande utbredning, att ingripande åtgärder vore av nöden, därest bistammen ej skulle betänkligt decimeras eller på sina håll hotas med undergång. En dylik utveckling skulle icke blott medföra kännbara direkta förluster för biodlarna och resultera i en nedgående honningsavkastning. Den skulle indirekt i än högre grad bliva till skada för den svenska lantushållningen, alldenstund bina såsom blombefruktare

fyllde en viktig uppgift i naturen. För odlingen av fruktträd, vilka i stor utsträckning vore självsterila, samt för en mängd trädgårds- och åkerväxter, vilkas frukt- och frösättning bina verksamt befordrade, vore deras närvaro och spridning synnerligen av behovet påkallade. Statliga och kommunala myndigheter hade också noggsamt beaktat biodlingens betydelse och utanordnat årliga anslag till dess befrämjande. Det stöd, som sålunda lämnades, bleve dock av mindre verkan, om genom förhärjande sjukdomar bisamhällenas antal allvarligt reducerades.

De sjukdomar, vilka avsåges med den tilltänkta lagstiftningen, vore dels sådana, som angrepe de utbildade bina, och dels sådana, som angrepe ynglet. Bland de förra vore den s. k. noseamasjukan den svåraste arten, och av de senare vore den s. k. yngelrötan, europeisk eller amerikansk, den allvarligaste och mest förhärjande sjukdomen och för övrigt den farsot, som svårast hotade bibeståndet.

Till nämnda sjukdomars spridning och utveckling bidroge i hög grad det förhållandet, att biägare av oförstånd eller ligkiltighet underlåte att iakttaga nödig aktsamhet med sjuka bin eller de bostäder, redskap m. m., med vilka dessa haft beröring. Ett mycket stort antal biägare fortfore med den sedan gamla tider brukliga seden att låta biboningar, vilkas innevånare dött ut, stå kvar i bigården med bibehållet vaxbygge och öppen ingång. Denna plägsed jämte det även förekommande sättet att förvara vax och honung samt avfall av vax och honung tillgängligt för bin utgjorde den största kända faran för smittsamma bisjukdomars spridning, enär bina vid tider, då naturligt honungsdrag ej vore för handen, mycket ivrigt besökte sådana bibostäder och andra ting, som nyss nämnts. En fullt effektiv lagstiftning mot dylikt förfarande utgjorde därför den viktigaste förutsättningen för framgång i kampen mot de smittsamma bisjukdomarna.

Särskilda lagbestämmelser angående förflyttning av bisamhällen syntes ock nödiga. Känt vore, att genom s. k. vandring med bigårdar, d. v. s. bisamhällens förflyttning mellan orter, å vilka honungsdraget infölle å olika tider av sommaren — en åtgärd som vunne alltmera burskap — smittsam bisjukdom gång efter annan överförts till förut smittfri ort.

S. k. vilda bisamhällen vore naturligen i än högre grad än samhällen, som stode under biägares uppsikt, utsatta för att i dem inkommen smitta utvecklades och fortbestode, och de utgjorde därigenom en ännu större fara för biodlingen än de sistnämnda. Dessa vilda bisamhällens tillintetgörande vore av så stor betydelse, att ett förbigående därav i den ifrågasatta lagstiftningen ej kunde ifrågakomma.

Om mera ingripande åtgärder mot de smittsamma bisjukdomarna skulle kunna, eventuellt mot biägarens vilja, företagas, vore det ofrånkomligt, att någon statens institution finge i uppdrag att verkställa nödiga undersökningar för konstaterande av förekomsten av smittsam bisjukdom samt att tillsyningsmän tillsattes, åt vilka övervakning av lagens efterlevnad borde anförtros.

Då såväl i det allmänna rättsmedvetandet som ock i vår lagstiftning den uppfattningen gjort sig gällande, att, där förintelse av egendom för det allmännas bästa påbjödes, skälig gottgörelse av allmänna medel tillerkändes den, som drabbades av förlusten, torde det kunna anses billigt, att även biägarna tillförsäkrades motsvarande förmån vid förintandet av bisamhällen.

Det kunde näppeligen förutsättas, att kompetenta tillsyningsmän kunde

erhållas utan att ersättning tilldelades dem. Det syntes rättvist, att ersättningen i vissa fall fördelades mellan biägarna och allmänna medel.

Av det av riksförbundets styrelse framlagda författningsförslaget, vilket är uppgjort i enlighet med vad nyss anförts, framgår vidare, att styrelsen tänkt sig, att ersättning till tillsyningsman skulle gäldas helt av biägare, om dennes tredska föranlett tillsyningsmannens ingripande, medan ersättning åt tillsyningsman för vissa åtgärder, som vidtagits på framställning av biodlare, skulle till  $\frac{2}{3}$  gäldas av biodlaren och till  $\frac{1}{3}$  av allmänna medel. Ersättning för tillintetgörande av vilt bisamhälle och gottgörelse för genom tillintetgörandet uppkommen skada förutsattes i författningsförslaget skola helt gäldas av allmänna medel.

*Styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet* har i sin den 12 november 1929 avgivna utredning framhållit i huvudsak följande.

Enligt tillgängliga uppgifter torde antalet bisamhällen i landet uppgå till omkring 100,000. Den årliga avkastningen av biskötseln i form av honung och vax hade av biodlarnas riksförbund uppskattats till något över två miljoner kronor. I betraktande av att biskötseln i huvudsak torde bedrivas av mindre jordbrukare och lägenhetsägare ävensom av lägre tjänstemän och hantverkare på landet, syntes nyssnämnda avkastningsbelopp böra tillmätas icke ringa betydelse såsom tillskott till nämnda personers i regel blygsamma inkomster. Men biskötseln hade därutöver mera allmän betydelse, nämligen för befruktning av olika nyttiga växters blommor. I sådant hänseende finge särskilt nämnas binas betydelse vid fröodlingen av vissa klöverslag m. m. ävensom vid fruktodling. Styrelsen ansåge således, att biskötseln vore en näringsgren, som vore väl förtjänt av statsmakternas omvårdnad. — Enligt uppgift av professor Tullgren beräknades, att antalet bisamhällen, som vore smittade av de svårartade bisjukdomarna nymfpest och noseomasjukan, uppginge till 10 procent av hela antalet bisamhällen. Styrelsen funne det vara uppenbart, att biskötseln i vårt land i hög grad försvårades genom den utbredning, vissa smittsamma sjukdomar visat sig hava, och då biodlarna icke själva på frivillighetens väg syntes kunna effektivt bekämpa sjukdomarna, ansåge styrelsen, att det vore motiverat, att statsmakterna genom reglerande bestämmelser sökte skydda biodlingen mot de smittsamma sjukdomarna.

Vidare har styrelsen i huvudsak tillstyrkt de av riksförbundets styrelse föreslagna bestämmelserna. Beträffande ersättningsfrågan har centralanstaltens styrelse — efter att hava hänvisat till riksförbundets styrelses förslag, att kostnaderna för ersättandet av skada till följd av förintande av vilt bisamhälle skulle utgå av allmänna medel — ifrågasatt, huruvida icke i vissa fall ägaren eller innehavaren av det föremål, varest bisamhället tagit sin bostad, själv borde vidkännas kostnaderna.

*Professor Tullgren* har i sitt vid centralanstaltens styrelses utredning fogade yttrande uppgivit, att de förrättningar, som de föreslagna tillsyningsmännen skulle hava att utföra med avseende på bisamhällen, som vore smittade, bleve följande: undersökning av sundhetstillståndet, prov-

tagning, överförande av samhälle på s. k. ledare, s. k. efterbehandling, slaktning (svavling) och desinfektion med blåslampa eller formalin. För dessa förrättningar anser professor Tullgren, att följande ersättningsbelopp per samhälle torde kunna vara skäliga, nämligen för undersökning 50 öre, för provtagning 2 kronor 50 öre, för överföring på ledare 1 krona 50 öre, för efterbehandling likaledes 1 krona 50 öre, för slaktning 1 krona, för desinfektion med blåslampa 1 krona 50 öre och för desinfektion med formalin 50 öre.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlatande förklarat, att i kampen mot bisjukdomarna något vidare knappast torde vara att vinna på upplysningens väg, och anser styrelsen i likhet med biodlarnas riksförbund tiden nu vara mogen att i tillämpliga delar använda de metoder, som tillgripits när det gällt bekämpande av smittsamma farsoter bland husdjuren. Under framhållande, att en förordning angående smittsamma bisjukdomars bekämpande finnes i Norge sedan år 1916 och i Danmark sedan år 1919, anser sig styrelsen för sin del böra tillstyrka, att bestämmelser i föreslaget syfte utfärdas jämväl i Sverige.

Av hushållningssällskapens förvaltningsutskott har allenast Gävleborgs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott avstyrkt den ifrågasatta lagstiftningen. Gotlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott anför, att, då smittsamma bisjukdomar utskottet veterligen icke uppträtt inom länet, något behov av lagstiftning på ifrågavarande område ej föreläge, och att det i allt fall syntes utskottet lämpligt, att den ifrågasatta lagen gjordes fakultativ. Förvaltningsutskottet i Norrbottens läns hushållningssällskap upplyser, att biskötseln saknar all praktisk betydelse i länet. Samtliga övriga förvaltningsutskott äro ense därom, att lagstiftningsåtgärder i förevarande syfte äro nödvändiga, och många framhålla behovet därav på det kraftigaste.

Förvaltningsutskottet i Södermanlands läns hushållningssällskap uppger, att inom länet sedan ett antal år med bidrag av allmänna medel socken för socken genomgått i avsikt att bekämpa bisjukdomarna, huvudsakligast yngelröten. Därvid hade det konstaterats, att i vissa delar av länet nämnda bisjukdom fått så stor utbredning, att det knappt ansetts lönande försöka rädda de sjuka samhällena, utan hade man fått gå in för oskadliggörande. Detta hade, uppger förvaltningsutskottet vidare, i en del fall mött opposition från biägarna, och det hade flerfaldiga gånger inträffat, att biägare nekat låta behandla eller oskadliggöra sjuka samhällen. Ett enda sådant fall, anser utskottet, kunde äventyra nedlagt arbete på en trakt, som i övrigt rensats från sjukdomen.

I huvudsak samma synpunkter anföras av styrelserna för Östergötlands läns och Norra Kalmar läns biodlareförbund.

Jönköpings läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott yttrar, att utskottets sakkunniga i frågor, som gällde biskötseln, påpekat, att vissa smittsamma sjukdomar hos bin, i synnerhet nymfpest och noseamasjuka, under de senaste åren tilltagit i sådan grad i länet, att biodlarna därigenom åsamkats stora förluster. Då det icke vore möjligt för biodlarna själva att effektivt bekämpa ifrågavarande sjukdomar, vore det önskvärt, att statsmakterna i vårt land, liksom i Norge och Danmark, medverkade därtill genom vissa reglerande bestämmelser.

Blekinge läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott anför: Från

biodlare i Blekinge län hade länge framförts önskemål rörande bestämmelser för bekämpandet av sjukdomar hos bin. De föreslagna åtgärderna syntes utskottet komma att i huvudsak tillmötesgå dessa önskemål, varför de i stort sett vore att hälsa med tillfredsställelse. Vad beträffade frågan om ersättning för den skadegörelse, som kunde orsakas därav att vilt bisamhälle måste förintas, ville utskottet i likhet med riksförbundet förorda, att ersättning måtte utgå av allmänna medel. Det riktiga vore utan tvivel, att ägaren till den bigård, från vilken dylik »hittesvärm» utgått, vore ersättningsskyldig, men då det i praktiken i allmänhet visat sig vara utomordentligt svårt att beträffande dylik svärm leda äganderätten i bevis, torde många stridigheter och trakasserier undvikas, om staten övertog betalningsansvaret för det fåtal fall, där skadegörelse verkligen kunde vara förenad med avlägsnande eller förintande av en dylik svärm. Att såsom centralanstaltens styrelse ville sätta i fråga, lägga betalningsansvaret på den person, som, utan något som helst eget förvälande, råkat få en dylik bisvärm på sina ägor, syntes vara alltför hårt.

Jämtlands läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott anför: Biodlingen hade inom länet bedrivits i mindre omfattning under många år. Under de senare åren hade emellertid anslutningen till biodlarföreningarna ökat ganska raskt. På grund av att största antalet biodlare ej hade någon större erfarenhet på biskötselens område och särskilt saknade kännedom om bisjukdomarna, botemedlen mot dem och de nödvändiga skyddsåtgärder, som behövde vidtagas för hindrande av smitta, vore det av största vikt, att ett effektivt upplysningsarbete bedreves och om möjligt åtgärder vidtoges till skydd mot dessa sjukdomar. I den mån intresset för denna näringgren stege, ökades givetvis risken för sjukdomars införande och spridning genom inköp av bisamhällen från platser, där sjukdomssmitta förefunnes. Biodlarnas länsförbund ansåge även, att hjälp och skydd mot dessa bisjukdomar vore av sådan betydelse, att biskötselns bestånd rent av vore beroende av att åtgärder snarast möjligt vidtoges. Enligt meddelande från biodlarnas sammanslutningar inom länet syntes det vara bestyrkt, att möjligheterna för en lönande biskötsel vore lika stora i länet som i sydligare delar av landet. Sålunda vore vinterförluster på grund av köld och andra olägenheter ej större utan snarare mindre än i södra Sverige. Enligt förvaltningsutskottets mening torde vissa bestämmelser för bekämpande av smittsamma sjukdomar hos bin och anvisande av medel för åtgärder härutinnan vara ofrånkomliga, om biskötseln skulle kunna utvecklas på ett för näringen tillfredsställande sätt.

*Medicinalstyrelsen* har förklarat, att det syntes styrelsen uppenbart, att en lagstiftning i den riktning, som Sveriges biodlares riksförbund föreslog, vore oundgängligen nödvändig för motarbetande av de smittsamma sjukdomarnas spridning och skadliga verkningar. Styrelsen har emellertid ifrågasatt, huruvida en dylik lagstiftning skall givas ovillkorlig giltighet för hela riket, eller erhålla s. k. fakultativ karaktär, därvid dess tillämpning för visst område skulle bero på framställning av lokalmyndighet, exempelvis hushållningssällskap. Visserligen hade detta senare lagstiftningsförfarande tillstyrkts endast av Gotlands läns hushållningssällskap, men i egenskap av »försökslagstiftning» hade detta förfaringssätt syntes styrelsen vara att förorda. Styrelsen har vidare anfört:

Enligt styrelsens mening borde det tillkomma hushållningssällskap att utse de omnämnda tillsyningsmännen ävensom att fastställa omfattningen av deras tillsyningsdistrikt. Utbildningen av dessa tillsyningsmän torde överlämnas åt biodlarnas riksförbund. Instruktion för tillsyningsman borde efter förslag av statens växtskyddsanstalt utfärdas av lantbruksstyrelsen. Sådan tillsyningsman borde förlänas befogenhet att undersöka bisamhällen inom sitt område, varvid tillträde ej finge förvägras honom. Vidare borde han äga rättighet att, därest förefintlig sjukdom ej ansåges kunna hävas, förinta sådana sjuka samhällen, varvid han dock borde söka samarbete med inom området verkande biodlareorganisation.

Kostnader för tillsyningsmännens åtgärder m. m. syntes riksförbundet hava tänkt sig täckta med statsmedel. Medicinalstyrelsen ville emellertid ifrågasätta, huruvida icke dessa borde bestridas av vederbörande biodlarorganisation med bidrag av de medel, som funnes tillgängliga eller kunde anslås för biodlingens främjande. Syftet med en förordning, som förslaget avsåge, kunde givetvis ej nås utan uppoffring från den enskilde biägarens sida samt inskränkning i hans fria disposition av sin egendom, i vad den avsåge biskötseln. De viktigaste bestämmelserna härutinnan i en blivande lagstiftning mot smittsamma bisjukdomar torde kunna sammanfattas i förbud för biägare dels att förvara smittförande bibostäder eller bigårdsmaterial, av vad slag det vara månne, åtkomliga för bin, dels att flytta (för avsalu eller annorledes) bisamhällen, bibostäder, redskap, material, vax eller liknande, som kunde misstänkas vara smittförande.

*Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* har förklarat sig icke kunna biträda medicinalstyrelsens förslag, att en blivande författning angående bekämpande av bisjukdomar gjordes fakultativ. Såsom skäl härför har anstaltens styrelse anfört, att, då bisjukdomarna vore ungefärligen jämt fördelade över hela landet och dessutom med största lätthet spredes från en trakt till en annan, en sådan villkorlig lagstiftning knappast bleve till gagn för biodlingen.

Växtskyddsanstaltens chef, professor *Tullgren*, upplyser i sitt vid styrelsens utlåtande fogade yttrande, att de arbeten, som på grund av den ifrågasatta lagstiftningens genomförande kunde komma att påvila anstalten, tillsvidare torde kunna verkställas av den av särskilt beviljade medel för »forskningsverksamhet på biodlingens område» avlönade, till anstalten knutna assistenten, därvid likväl förutsattes, att anslaget, som för närvarande helt utginge till arvode, höjdes med minst 2,000 kronor för täckande av kostnaderna för verksamheten.

*Assistenten hos anstalten Ahlberg* har i avgivet yttrande uppgivit, att enligt riksförbundets statistik (maj 1933) invintrades hösten 1932 ej mindre än 87,592 bisamhällen. Av dessa hade under året (1932) 1,784, d. v. s. 2 procent, varit angripna av bipest. Med all sannolikhet vore emellertid bipestfallen avsevärt talrikare och torde, i överensstämmelse med de år 1929 utförda beräkningarna, kunna beräknas till mellan 3 och 4 procent av antalet samhällen. Riksförbundets statistik omfattade emellertid blott dess egna medlemmars samhällen. Man torde väl kunna beräkna, att omkring 80 procent av landets biodlare vore anslutna till riksförbundet och att det alltså i verkligheten torde finnas omkring 110,000

bisamhällen i landet. Av dessa skulle alltså lägst 2, högst 4 procent årligen vara angripna av bipest, d. v. s. lägst 2,200 och högst 4,400.

*Departements-  
chefen.*

Av utredningen i ärendet torde framgå, att biskötselns i vårt land är av icke ringa ekonomisk betydelse. Värdet av här producerad honung och vax uppgår årligen till omkring två miljoner kronor. Tillika måste biskötselns stora betydelse för frukt- och klöverfröodlingen beaktas. Fruktsättningen sker nämligen i stor utsträckning genom binas medverkan. Biskötselns vållas emellertid avsevärt avbräck genom de smittsamma sjukdomar, som i icke obetydlig grad härja bland bisamhällena i landet. Årligen tillfogas biodlarna genom sjukdomarnas härjningar ganska kännbara förluster. De smittsamma bisjukdomar, som synas vara de mest utbredda och förhärjande, äro yngelrötan (bipesten) samt noseamasjukan. Av de till ett antal av omkring 100,000 uppgående bisamhällena i landet torde enligt vad man kan antaga omkring 10 procent vara smittade av bisjukdomar. Från biodlarnas och deras sammanslutningars sida hava betydande ansträngningar gjorts för att på upplysningens väg bekämpa sjukdomarna. Genom särskilda av biodlarorganisationerna utbildade konsulenter hava organisationerna sökt sprida kunskap om sjukdomarna och sätten för deras behandling. Att man på denna väg likväl icke nått ett tillfredsställande resultat med avseende å sjukdomarnas bekämpande torde bero på att man icke kunnat förmå samtliga biägare i de trakter, där sjukdomarna finnas, att deltaga i kampen mot dem. För att åtgärderna mot sjukdomarna i en trakt skola bliva effektiva fordras nämligen, att åtgärderna i fråga samtidigt vidtagas av samtliga på trakten bosatta biodlare. Därest en enda biägare, som innehar en av sjukdom smittad bigård, motsätter sig åtgärdernas genomförande, kan nyttan av dessa helt och hållet äventyras. Införande av vissa tvångsbestämmelser synes därför erforderligt, därest ifrågavarande sjukdomar skola kunna på ett effektivt sätt bekämpas. I såväl Norge som Danmark finnas redan sedan flera år tillbaka dylika bestämmelser, vilka lära verkamt hava bidragit till sjukdomarnas undertryckande. Jag förordar följaktligen utfärdande av vissa författningsbestämmelser i ämnet.

Givet är emellertid, att man i förevarande hänseende bör framgå med försiktighet. Bestämmelserna torde sålunda, på sätt medicinalstyrelsen framhållit, icke böra göras tvingande för hela landet, utan deras tillämpning bör allenast komma i fråga i sådana trakter, där man icke på frivillighetens väg kan uppnå ett tillfredsställande resultat med avseende å sjukdomarnas bekämpande. Tillika torde man böra fordra — med hänsyn dels till det intrång, dylika tvångsbestämmelser alltid måste medföra i de enskilda individernas handlingsfrihet, och dels till det sätt, varpå jag tänkt mig, att kostnaderna för åtgärderna mot sjukdomarna skola fördelas — att tvångsbestämmelsernas tillämpning uppbäres av den allmänna meningen bland dem, som huvudsakligast beröras därav, nämligen



biodlarna. Tillfyllestgörande garantier i nu nämnda hänseenden torde emellertid få anses föreligga, därest införandet av tvångsbestämmelserna göres beroende på särskilt efter framställning av hushållningssällskap eller större biodlarförening av länsstyrelsen meddelat förordnande.

I anslutning till vad nu anförts har jag inom jordbruksdepartementet låtit utarbета förslag till förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin, vilket förslag torde såsom *bilaga* fogas till detta protokoll. Förslaget — som vad dess tvångsbestämmelser angår i huvudsak ansluter sig till det av biodlarnas riksförbund avgivna förslaget — torde allenast i följande avseenden kräva närmare motivering.

Enligt 2 § i förslaget åligger det — sedan sådant förordnande, som i 1 § avses, meddelats — förvaltningsutskottet hos det hushållningssällskap, vars område beröres av förordnandet, att utse erforderligt antal tillsyningsmän. Till tillsyningsmän torde få utses biodlare eller andra inom orten, vilka kunna antagas äga tillräcklig kännedom om de smittsamma bisjukdomarna och sätten för deras bekämpande. Att i samarbete med biodlarföreningarna finna kompetenta och i övrigt lämpliga tillsyningsmän torde näppeligen vålla några större svårigheter för förvaltningsutskotten. Skulle en person, som utsetts till tillsyningsman, av en eller annan anledning visa sig olämplig för uppdraget, tillkommer det givetvis vederbörande förvaltningsutskott att utse annan person att i hans ställe vara tillsyningsman. Därest den föreslagna lagstiftningen skulle komma till stånd, lär det vara att förvänta, att biodlarföreningarna komma att anordna särskilda kurser för utbildning av tillsyningsmän. Förvaltningsutskotten torde — med hänsyn till önskvärheten av att kostnaderna för tillsyningsmännens resor hållas nere — böra iakttaga, att tillsyningsområdena icke bliva av för stor omfattning.

Enligt 4 § i författningsförslaget äger tillsyningsman föreskriva innehavare av bigård, som smittats av sådan sjukdom, som avses i det enligt 1 § meddelade förordnandet, att vidtaga de åtgärder, som äro nödiga för sjukdomens bekämpande. De sålunda föreskrivna åtgärderna är biodlaren därefter, jämlikt 5 §, skyldig vidtaga, dock med rätt att, därest han icke kan det, därtill påkalla tillsyningsmannens biträde. I senare fallet är biodlaren enligt 9 § pliktig ersätta tillsyningsmannen. De metoder, som vanligen användas för bekämpande av de i författningsförslaget avsedda smittsamma bisjukdomarna, äro icke kostsamma och de äro av så enkel art, att de torde utan svårighet kunna tillämpas av varje något så när van biodlare. För att emellertid förhindra, att tillsyningsman föreskriver dyrbarare eller mera svårutförda bekämpningsåtgärder eller sådana, om vilkas tillförlitlighet ännu icke vunnits tillräcklig erfarenhet, torde det vara lämpligt, att statens växtskyddsanstalt med stöd av 2 § andra stycket sista punkten meddelar tillsyningsmännen direktiv, om vilka åtgärder till sjukdomarnas bekämpande, som tillsyningsmännen må föreskriva.

Vad angår de utgifter, som föranledas av den ifrågavarande lagstiftningens tillämpning, förutsätter biodlarnas riksförbunds styrelse enligt vad det av densamma framlagda författningsförslaget såsom förut nämnts giver vid handen, att staten åtminstone delvis skall bidraga till bestridandet av berörda utgifter. Jag anser emellertid, att staten icke bör ikläda sig kostnaderna för förordningens tillämpning annat än i ett avseende, vartill jag strax återkommer. Staten kan nämligen enligt min mening icke vid utsträckandet av sin reglerande verksamhet till mera speciella områden i allt för hög grad ikläda sig nya ekonomiska förpliktelser. De, som påkalla statens reglerande ingripande, torde i dylika fall vara närmast att bära de därav föranledda kostnaderna. Kostnaderna för ifrågavarande fakultativa specialförfattnings tillämpande torde i enlighet härmed i huvudsak bära bestridas av hushållningssällskap eller biodlarorganisation, åt vilka givits rätten att påkalla författningens tillämpning. Kostnaderna, vilka till största delen torde komma att utgöras av ersättningar till tillsyningsmännen för deras förrättningar på grund av bestämmelserna i författningen, synas emellertid i vissa fall rimligen bära läggas å den enskilde biodlaren. Så torde i första hand vara fallet, därest biodlare av tredska vägrar att ställa sig givna föreskrifter till efterrättelse och därigenom gör det nödvändigt för tillsyningsmannen att själv vidtaga föreskrivna åtgärder. Likaledes torde biodlare, som påkallar tillsyningsmannens biträde med utförandet av förelagda åtgärder, bära gälda tillsyningsmannen ersättning därför. Givetvis bör det dock stå hushållningssällskap eller biodlarförening fritt att lämna biodlaren bidrag till dylika kostnaders bestridande. Grunderna för bestämmandet av ersättningarna till tillsyningsmännen bära upptagas i de föreskrifter, som Kungl. Maj:t torde utfärda beträffande verkställigheten och efterlevnaden av förordningen.

Såsom förut nämnts, kan det inträffa att vid s. k. vilt bisambälles förintande, vilket det tillkommer tillsyningsman att verkställa, skada kan uppstå å det föremål, vari samhället tagit sin bostad. Fråga uppstår då vem som skall bära följderna av skadegörelsen. Att, på sätt styrelsen för centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet ifrågasätter, låta ägaren till det skadade föremålet själv bära följderna av skadegörelsen synes obilligt, och icke heller torde man bära låta det hushållningssällskap eller den biodlarförening, som påkallat förordnandet enligt 1 §, bära kostnaderna för skadans ersättande. I dylika fall anser jag rimligt, att staten träder emellan och ersättningen således utgår av allmänna medel. Ifrågavarande ersättningar komma med största sannolikhet icke att uppgå till några mera avsevärda belopp. Medlen till ersättningarnas gäldande torde lämpligen kunna utgå av ordinarie förslagsanslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.

Det av biodlarnas riksförbund ifrågasatta upprättandet av en försöksanstalt för biodlingen torde icke nu bära föranleda någon åtgärd.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

1) antaga härvid såsom bilaga fogat förslag till förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar hos bin;

2) medgiva, att från nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren må bestridas sådan ersättning, som omförmäles i 8 § av nyssnämnda förordning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan lämnar Hans Maj:t Konungen bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:  
*Rune Thygesen.*

---

*Bilaga.*

**Förslag**  
till  
**förordning angående åtgärder mot smittsamma sjukdomar  
hos bin.**

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Förekommer inom hushållningssällskaps område bland där befintliga bisamhällen yngelröta (bipest) eller noseamasjuka, må länsstyrelsen, om skäl därtill anses föreligga, på framställning av hushållningssällskapet eller större biodlarförening inom sällskapets område, efter hörande av statens växtskyddsanstalt, förordna, att inom området eller viss del därav sjukdom, som nyss nämnts, skall bekämpas enligt bestämmelserna i denna förordning.

2 §.

Har förordnande, som i 1 § sägs, blivit meddelat, skall vederbörande hushållningssällskaps förvaltningsutskott skyndsamt, efter samråd med styrelserna för större biodlarföreningar inom sällskapets område, utse erforderligt antal tillsyningsmän att inom för envar av dem bestämd del av det område, som avses i förordnandet, i enlighet med bestämmelserna i denna förordning verka för bekämpande av sjukdom, som i förordnandet omförmäles. Uppgift på de personer, som utsetts till tillsyningsmän, skall lämnas statens växtskyddsanstalt samt bringas till allmänhetens kännedom.

Tillsyningsman äger vid utövandet av sin verksamhet inhämta råd och upplysningar av statens växtskyddsanstalt. Lämnas av anstalten föreskrifter rörande sättet för sjukdoms bekämpande, skall tillsyningsman ställa sig dylika föreskrifter till efterrättelse.

3 §.

Har innehavare av bigård inom område, beträffande vilket förordnande, som i 1 § sägs, blivit meddelat, kännedom om eller skälig anledning misstänka förekomsten inom bigården av sådan sjukdom, som avses i förordnandet, skall han ofördröjligen därom underrätta den tillsyningsman, inom vilkens tillsyningsområde bigården är belägen.

Har tillsyningsman erhållit dylik underrättelse eller misstänker han eljest förekomsten av sjukdom, som nyss nämnts, i bigård inom sitt till-

syningsområde, skall han verkställa erforderlig undersökning. Innehavare av bigård må icke hindra tillsyningsman att verkställa undersökning.

## 4 §.

Finner tillsyningsman vid undersökning, som i 3 § sägs, att bigård smittats av sjukdom, som avses i det enligt 1 § meddelade förordnandet, äger han föreskriva innehavaren av bigården att vidtaga den åtgärd, tillsyningsmannen anser nödig för sjukdomens bekämpande. Föreskrift om bisamhälles förintande må tillsyningsman meddela först efter inhämtande av medgivande därtill av statens växtskyddsanstalt. Sådant medgivande erfordras dock ej i fråga om smittat bisamhälle, som tagit bostad i annat föremål än därtill avsedd bibostad, därest den skada, som genom förintandet uppkommer, är ringa.

## 5 §.

Har tillsyningsman föreskrivit innehavare av bigård att vidtaga åtgärd, som i 4 § avses, skall denne skyndsamt utföra åtgärden och därom lämna tillsyningsmannen meddelande. Kan den, som av tillsyningsmannen förelagts att vidtaga viss åtgärd, icke själv utföra denna, må han påkalla biträde därtill av tillsyningsmannen.

## 6 §.

Underlåter den, som av tillsyningsman förelagts att vidtaga viss åtgärd, att utföra denna, må åtgärden vidtagas av tillsyningsmannen.

## 7 §.

Inom område, som beröres av förordnande, som i 1 § avses, må av bin icke bebodda bibostäder, honung, vax eller avfall av honung eller vax icke förvaras på sådant sätt, att bin kunna få tillträde därtill. Från sådant område må icke heller utan vederbörande tillsyningsmans medgivande utföras bisamhällen, bibostäder, vax eller redskap, som användes för biskötsel.

Vad i första stycket stadgats skall dock icke hava avseende å bibostäder eller biredskap, som icke förut använts för sitt ändamål eller eljest bevisligen äro smittfria.

## 8 §.

Uppkommer skada genom förintande av bisamhälle, som i 4 § sista punkten avses, må den, som drabbas av skadan, därest bisamhället icke tillhörde honom, erhålla ersättning för skadan av allmänna medel med belopp, som länsstyrelsen efter hörande av den tillsyningsman, som meddelat föreskrift om förintandet, bestämmer. Anspråk på sådan ersätt-

ning skall, vid äventyr att rätten till ersättning eljest anses förverkad, framställas hos länsstyrelsen inom tre månader från det förintandet av bisamhället ägde rum.

9 §.

För åtgärd, som av tillsyningsman på grund av bestämmelserna i 5 eller 6 § vidtages, vare bigårdens innehavare pliktig att ersätta tillsyningsmannen. Annan ersättning till tillsyningsman skall gäldas av det hushållningssällskap eller den biodlarförening, som påkallat förordnandet enligt 1 §.

10 §.

Underlåter innehavare av bigård vad på grund av bestämmelserna i 3 eller 5 § åligger honom, eller lämnar han veterligen oriktig uppgift i sådan underrättelse, som i sistnämnda paragraf omförmäles, straffes med böter från tio till och med tvåhundra kronor.

Till enahanda straff vare den förfallen, som bryter mot föreskrifterna i 7 § eller vägrar tillsyningsman tillträde till bigård inom hans tillsyningsområde eller eljest reser hinder mot vidtagande av åtgärd, som tillsyningsman på grund av bestämmelserna i denna förordning är berättigad att vidtaga.

11 §.

Åtal för förseelse, varom i 10 § förmäles, anhängiggöres vid allmän domstol och utföres av allmän åklagare.

12 §.

Böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

13 §.

Förordnande, som meddelats jämlikt 1 §, må av länsstyrelsen återkallas på framställning av det hushållningssällskap eller den förening, som påkallat förordnandet, eller då skäl därtill eljest är för handen.

14 §.

Kungl. Maj:t må förordna, att denna förordning skall äga tillämpning även å andra smittsamma bisjukdomar än yngelröta och noseamasjuka.

Jämväl äger Kungl. Maj:t meddela de närmare föreskrifter, som erfordras rörande verkställigheten och efterlevnaden av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1934.